

Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen

Slutrapport

Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen

Slutrapport

Rapport 2015:21

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

ISSN 1100-6676
ISBN 978-91-87335-55-6
URN:NBN:SE:BRA-624

© Brottsförebyggande rådet 2015
Författare: Fredrik Marklund, Stina Holmberg
Omslag och produktion: Ordförrådet AB
Tryck: Lenanders Grafiska AB 2016

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, fax 08-411 90 75, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos Wolters Kluwers kundservice,
106 47 Stockholm. Telefon 08-598 191 90, e-post kundservice@wolterskluwer.se

Förord

Sommaren 2012 inledde dåvarande Polismyndigheten i Stockholms län ett försök med kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen. Målet är att polisen med kamerornas hjälp ska minska antalet brott som begås på platserna, få bättre möjligheter att förhindra och avbryta pågående brott, underlätta utredningarna av brott samt öka tryggheten hos personer som vistas på dessa platser. Tillståndet att bedriva kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen är giltigt i tre år från det att kamerorna togs i bruk, därefter måste polisen ansöka om förlängt tillstånd hos länsstyrelsen. Ett krav för förlängning är att försöket utvärderas. Brottsförebyggande rådet (Brå) står för denna utvärdering som resulterat i tre rapporter, en efter varje år som kamerorna varit i bruk. Detta är den avslutande rapporten, som kortfattat summerar resultaten från de tre åren. Den som vill ha en mer utförlig resultatredovisning rekommenderas att läsa den andra delrapporten (Brå 2014:12), som är huvudrapporten i uppdraget.

Rapportens författare är Fredrik Marklund, utredare på Brå, och Stina Holmberg, enhetschef på myndigheten. Uppdraget har utförts i samråd med Polismyndigheten i Stockholms län, och vi vill tacka Fredrik Wiggerud och Lin Nordqvist på City Polismästardistrikt för engagemang och bra samarbete.

Stockholm i december 2015

Erik Wennerström
Generaldirektör

Stina Holmberg
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	12
Brå har utvärderat kameraövervakningen	12
Resultat	15
Polisens arbete med kamerorna	15
Upplevelser av de övervakade platserna	18
Brottsutvecklingen på de övervakade platserna	19
Användning av kamerorna vid utredning och lagföring	22
Diskussion	26
Referenser	29
Bilaga 1.	30
Kamerornas placering	30
Bilaga 2.	32
Resultat av enkäter och intervjuer med personer som vistats på Stureplan respektive Medborgarplatsen.....	32

Sammanfattning¹

I juli 2012 inledde City Polismästardistrikt i Stockholm ett treårigt försök med kameraövervakning på och omkring Stureplan och Medborgarplatsen. Bakgrunden till att polisen vill ha kameraövervakning i dessa områden, som är populära mötesplatser med hög krogtäthet, är att de är två av de mest våldsdrabbade platserna i landet.

Projektet innebär att polisen har satt upp sju kameror på Stureplan, som är aktiva mellan klockan 23 och 06, och nio kameror på Medborgarplatsen, som är aktiva mellan klockan 21 och 05. Kamerorna är alltså aktiva varje natt, men det är bara på helgerna som kamerabilderna styrs och övervakas av en särskild kameraoperatör på LKC (Stockholms länskommunikationscentral).²

I och med att kamerorna, i motsats till vid tidigare utvärderade svenska försök med kameraövervakning, övervakas i realtid under helgerna finns det potential att använda dem för att avstyra och förhindra brott i samband med att situationerna uppstår. En förhoppning är också att kamerorna ska underlätta arbetet med att utreda brott. Inget av de tidigare projekten med kameraövervakning i Sverige som utvärderats har varit så omfattande och haft samma förutsättningar som detta projekt.

Tillståndet att bedriva kameraövervakning var giltigt i tre år, alltså till sommaren 2015. För att kameraövervakningen skulle få fortsätta därefter krävdes ett förnyat tillstånd. Ett sådant nytt tillstånd förutsatte att den dittillsvarande övervakningen hade utvärderats. Efter förfrågan från dåvarande Polismyndigheten i Stockholms län har Brå utvärderat kameraövervakningen under försöksperioden.

---

¹ En engelsk version av denna sammanfattning finns på Brås webbplats, www.bra.se. Klicka där på fliken *Publikationer*, och skriv sedan in rapportnumret i sökfältet.

² På LKC tar personal emot 112-samtal som kopplas till polisen. LKC är också knutpunkten för polisens radiokommunikation och det är därifrån polisens operativa verksamhet på fältet organiseras och dirigeras.

Även under vardagsnätter, när ingen kameraoperatör är i tjänst, har de som tjänstgör på LKC möjlighet att använda kamerorna. I vilken utsträckning och hur detta görs varierar.

De frågor om kameraövervakningen som Brå har ställt under utvärderingen är:

- Hur har polisens arbete med kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen fungerat?
- Hur har de som bor, arbetar eller besöker platserna upplevt platserna efter att kamerorna införts?
- Hur har den anmälda brottsligheten utvecklats på de två platserna under de första 32 månaderna sedan kamerorna infördes?
- Har bilder från kamerorna varit till nytta vid utredningar av brott som skett på de två platserna?

Studien bygger på en rad olika datakällor som kriminalstatistik, enkäter till olika grupper som vistas på platserna, operatörernas löpande dokumentation av sitt arbete, polisutredningar av brott begångna på platserna samt intervjuer.

Detta är den tredje och avslutande rapporten som sammanfattar resultaten från de tre år som försöket pågick.

Polisen uppfattar att arbetet med kamerorna fungerat bra

Utifrån den dokumentation som finns kan det konstateras att kamerorna kommit till användning varje helg. Med hjälp av kamerorna har polisen vid flera tillfällen kunnat avbryta potentiella våldssituationer, initierat omhändertaganden enligt LOB³ och uppmärksammat annan typ av brottslighet, såsom fickstöder. Poliserna i yttre tjänst upplever att kamerorna har varit till stor nytta för övervakningen av platserna då de bidragit med en överblick som annars är svår att få.

De problem som funnits har gällt dels en del tekniska problem, som att bilderna emellanåt varit svartvita och att kamerorna ibland inte fungerat, dels en hög personalrotation bland operatörerna. De poliser som intervjuats lyfter fram att det är viktigt att kameraoperatörerna inte byts ut för ofta utan får möjlighet att bygga upp erfarenhet av arbetet. Därmed blir de bättre på att uppmärksamma situationer och bidrar i större utsträckning till att styra arbetet på platserna.

Tryggheten på platserna har inte förändrats

När kamerorna sattes upp var de allra flesta som vistas på platserna positiva till kameraövervakningen. Den positiva inställningen höll också i sig vid Brås andra mätning när projektet varit i gång ett år.

---

³ Lagen om omhändertagande av berusade personer m.m.

Däremot visar Brås undersökningar inga större förändringar när det gäller hur trygga platserna upplevs. Andelen som kände sig otrygga på platserna och oroliga för att utsättas för våld, hade inte minskat när projektet varit i gång ett år, vare sig bland besökare, boende eller dem som arbetar på platsen. Både vid Stureplan och vid Medborgarplatsen var det omkring 20 procent av de boende som upplevde otrygghet i det egna området vid de två mätstillfällena.

När man analyserar resultaten bör man ha i minnet att, trots att Stureplan och Medborgarplatsen tillhör de mest våldsdrabbade platserna i Stockholm, anmäls inte mer än i genomsnitt tre brott av det slag som kameraverksamheten är tänkt att förebygga, per plats och helgkväll. Det innebär att de flesta som besöker Medborgarplatsen och Stureplan troligen inte själva någonsin har utsatts för eller sett något våldsbrott begås där, vare sig före eller efter det att kamerorna infördes. Det påverkar hur stora förändringar i upplevd trygghet som är rimliga att förvänta sig från dem som vistas på platserna.

Något som torde kunna påverka den upplevda tryggheten, utöver vad man själv ser och är med om på platsen, är kännedomen om att platserna är kameraövervakade. Av Brås studie framgår att information om kameraövervakningen inte nått alla besökare. Vid det andra mätstillfället var det en ganska stor del av de besökande som inte kände till att platserna kameraövervakades. Detta trots att platserna då hade varit kameraövervakade i två år. Detta kan ha haft betydelse för de uteblivna resultaten när det gäller trygghet och oro för brott på platserna.

Färre anmälda brott – men lika stor minskning på andra jämförbara platser

Under försöksperioden minskade antalet anmälda brott mot person vid både Stureplan och Medborgarplatsen. Minskningarna har varit större vid Medborgarplatsen än vid Stureplan. När Brå har jämfört utvecklingen av den anmälda brottsligheten vid Stureplan och Medborgarplatsen med sju andra platser i staden med liknande brottsstruktur, det vill platser där brott som har en anknytning till nattelivet är vanliga, framkommer dock att brottsutvecklingen följer samma mönster vid dessa platser. Mot den bakgrunden är det inte rimligt att göra bedömningen att det är kameraverksamheten som bidragit till minskningen i antalet anmälda brott vid Stureplan och Medborgarplatsen. Det är endast när det gäller sexualbrott som det skett en större minskning av antalet anmälningar vid de kameraövervakade platserna än i jämförelseområdena. Antalet anmälda brott av det slaget är dock så pass få att det är svårt att dra säkra slutsatser om huruvida detta beror på kameraverksamheten eller inte.

Användningen av kamerorna vid utredning och lagföring

För att undersöka om bilder från kamerorna varit till nytta i brottsutredningar har Brå gått igenom samtliga utredningar där material från kamerorna har inhämtats under dels perioden januari–september 2013, dels perioden januari–september 2014. Genomgången visar att bilder/filmer från kameraövervakningen hittills haft en mycket begränsad betydelse för att klara upp och lagföra brotten på de två platserna. Filmmaterial har begärts in i drygt 100 utredningar per period, vilket motsvarar ungefär en femtedel av de anmälda brotten på platserna. I drygt 20 fall per period har kameramaterialet varit i användbart i utredningen,⁴ men i många av dessa fall har åtal ändå inte väckts. Av de fall som gick till åtal var det totalt tre respektive fem fall där filmmaterialet hade betydelse för att det blev en fällande dom.

Tabell 1. Användningen av kameramaterial i utredningsarbete under perioderna januari–september 2013 och januari–september 2014.

	Januari – september 2013	Januari – september 2014
Antal anmälda brott	628	560
Antal ärenden där film begärts in (andel av ovanstående)	108 (17 %)	110 (20 %)
Antal ärenden där det framgår att film granskats	72 (67 %)	78 (71 %)
Antal ärenden där kameramaterialet varit användbart	23 (32 %)	22 (28 %)
Antal ärenden där åtal har väckts	12 (57 %)	9 (41 %)
Antal ärenden där kameramaterial haft betydelse för fällande dom	3 (23 %)	5 (56 %)

Brås bedömning

Tidigare forskning visar att kamerors avskräckande funktion på våldsbrottslighet är begränsad. Det som var nytt med polisens kameraverksamhet vid Stureplan och Medborgarplatsen, jämfört med tidigare försök i Sverige, var den aktiva övervakningen. Det innebar att en kameraoperatör under bestämda tider, när brotten mot person är vanligast förekommande, övervakade vad som skedde på platserna med syftet att identifiera risksituationer. Brås utvärdering tyder inte på att polisens kameraövervakning haft någon effekt på brotten mot person vid de aktuella platserna. Det är möjligt att det skulle förändras med exempelvis effektivare arbets sätt, fler kameraoperatörer eller bättre kameror. Frågan är dock

⁴ Med "användbar" menas att det varit möjligt att antingen se brotts handlingen på filmen eller att identifiera gärningspersonen.

hur stora resurser detta skulle ta i anspråk och om det är klokt att satsa dessa resurser på ett osäkert utfall. Den forskning som finns rörande våld i sådana miljöer som vid Stureplan och Medborgarplatsen rekommenderar främst brottsförebyggande arbete inriktat på att minska överkonsumtion av alkohol (Scott & Dedel 2006). Det bör därför övervägas om inte resurserna ska läggas på annat än på kameraövervakning för att minska brotten mot person vid platser som Stureplan och Medborgarplatsen.

Inledning

I juli 2012 inledde City Polismästardistrikt i Stockholm ett försök med kameraövervakning på och omkring Stureplan och Medborgarplatsen.⁵ Anledningen till att polisen vill ha kameraövervakning i dessa områden, som är populära mötesplatser med hög krogtäthet, är att de är två av de mest våldsdrabbade platserna i landet.

De kameror som monterats är av hög kvalitet, och varje helg avsätter polisen personal för att bevaka dem via monitorer. I och med att kamerorna, i motsats till vid tidigare utvärderade svenska försök med kameraövervakning, övervakas i realtid finns det potential att använda dem för att avstyra och förhindra brott i samband med att situationerna uppstår. En förhoppning är också att kamerorna ska underlätta arbetet med att utreda brott. Inget av de tidigare kameraövervakningsprojekten i Sverige som utvärderats har varit så omfattande och haft samma förutsättningar som detta projekt.

Brå har utvärderat kameraövervakningen

Tillståndet att bedriva kameraövervakning var giltigt i tre år, alltså till sommaren 2015. För att kameraövervakningen skulle få fortsätta därefter krävdes ett förnyat tillstånd. Ett sådant nytt tillstånd förutsatte att den dittillsvarande övervakningen hade utvärderats.⁶ Efter förfrågan från Polismyndigheten i Stockholms län har Brå utvärderat kameraövervakningen under försöksperioden.

Polismyndigheten har våren 2015 skickat in en ny ansökan om förlängt tillstånd att bedriva kameraövervakning vid Stureplan och Medborgarplatsen. Denna ansökan är vid denna rapportis tryckning ännu inte slutligt behandlad.

⁵ I bilaga 1 finns kartor över kamerornas placering.

⁶ I tillståndet från länsstyrelsen står att det krävs en objektiv uppföljning och utvärdering av kameraövervakningen för att polisen ska kunna få förnyat tillstånd efter de tre försöksåren. Det är inte tydligt om förutsättningarna för ett förnyat tillstånd är att utvärderingen ska ge positiva resultat.

Syfte och metod

Enligt polisens ansökan om kameraövervakning är ändamålet med kamerorna att ”förebygga brott, förhindra brott och utöka möjligheterna att utreda brott och på så sätt öka tryggheten för invånarna som vistas ute kvälls- och nattetid på Medborgarplatsen och Stureplan.” (Ansökan till länsstyrelsen, Polismyndigheten i Stockholms län 2006-04-04). Brås uppgift har varit att undersöka i vad mån dessa mål uppfylls.

Utvärderingen presenteras i tre delrapporter, en efter varje år som kamerorna varit i bruk. I den första delrapporten låg fokus på situationen på platserna innan kamerorna infördes. I den beskrivs också polisens implementeringsarbete och brottsutvecklingen under det första kameraåret. Eftersom uppföljningsperioden var kort bör resultatet dock tolkas med försiktighet.

Den andra delrapporten tar i princip upp samma teman som den första, men följer utvecklingen ytterligare ett år. Dessutom ingår ett avsnitt om hur kameramaterial hade kunnat användas i brottsutredningar.

Detta är den tredje och sista delrapporten. Den följer projektet ytterligare ett år och summerar resultaten för hela perioden.

De datakällor som används i denna rapport är något mer begränsade än i de tidigare rapporterna. Den nya empiri vi samlat in denna gång rör endast brottsutvecklingen och användningen av kameramaterial vid polisutredningar.

I den förra rapporten redovisades brottsutvecklingen fram till och med mars 2014. I denna rapport har vi kompletterat med data om anmälda brott fram till och med mars 2015. Därutöver har vi samlat in och gått igenom alla brottsärenden mellan månaderna januari och september år 2014 där den utredande polisen begärt in filmmaterial från Stureplan och Medborgarplatsen, 110 stycken.

Vi har däremot inte gjort några ytterligare mätningar av upplevelser bland personer som bor, besöker eller arbetar vid de två platserna. Vi har heller inte gjort någon ytterligare uppföljning av de protokoll som kameraoperatörerna fyllt i efter varje arbetspass om vad som hänt under passet. Vår bedömning är att de två tidigare mätningarna/uppföljningarna ger en tillräckligt bra bild både av berörda gruppernas upplevelser och av operatörernas arbete.

En mer ingående metodbeskrivning finns i delrapport 2, bilaga 2.

Disposition

Nedan summeras resultaten från projektet med kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen utifrån följande fyra frågor. Resultaten är hämtade från alla tre mätperioderna.

- Hur har polisens arbete med kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen fungerat?

- Hur har de som bor, arbetar eller besöker platserna upplevt platserna efter att kamerorna infördes?
- Hur har den anmälda brottsligheten utvecklats på de två platserna under de första 32 månaderna sedan kamerorna infördes?
- Har bilder från kamerorna varit till nytta vid utredningar av brott som skett på de två platserna?

Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion.

Resultat

Polisens arbete med kamerorna

Projektet innebär att polisen har satt upp sju kameror på Stureplan, som är aktiva mellan klockan 23 och 06 och nio kameror på Medborgarplatsen, som är aktiva mellan klockan 21 och 05. Kamerorna är alltså aktiva varje natt, men det är bara på helgerna som kamerabilderna styrs och övervakas av en särskild kameraoperatör på Stockholms länskommunikationscentral, LKC.⁷

Kameraoperatören sköter kamerorna och studerar bilderna från dem. Han eller hon har också kontakt med den yttre personalen på Stureplan och Medborgarplatsen som kan ringa och be operatören zooma in en plats. Kameraoperatören kan också ge dem information om händelser som upptäcks genom kamerorna.

På grundval av operatörernas skriftliga dokumentation från passen under de första två åren kompletterat med intervjuer redovisas nedan vad som framkommit när det gäller polisens arbete med kamerorna. Först redovisas i vilken utsträckning kamerorna utnyttjats i polisens arbete på platserna. Därefter redovisas de problem som tagits upp när det gäller utnyttjandet av kamerorna.

Kamerorna tycks användas i arbetet varje helg

Ett av syftena med kameraövervakningen är att förhindra och avbryta våldsbrott. Av operatörernas dokumentering från de två första åren kunde Brå utläsa att sådana situationer förekommit vid flera tillfällen.⁸ Under det första året fanns 15 sådana händelser dokumenterade och under det andra året 22 händelser. Det

⁷ På LKC sitter personal som tar emot 112-samtal som kopplas till polisen. LKC är också knutpunkten för polisens radiokommunikation och det är därifrån polisens operativa verksamhet organiseras, det vill säga därifrån leds och dirigeras polisens arbete på fältet.

Även under vardagsnätter, när ingen kameraoperatör är i tjänst, har de som tjänstgör på LKC möjlighet att använda kamerorna. I vilken utsträckning och hur detta görs varierar.

⁸ Enligt operatörerna är sådana händelser vanligare än vad som framgår av protokollen. De uppfattar att sådana situationer uppstår i stort sett varje helg.

har vanligen handlat om att operatören sett ett begynnande bråk och sett till att det kommit en patrull till platsen. Det har främst rört våldsbrott, men det förekommer även enstaka tillgrepps- och trafikbrott.

Det framkommer även att kameraoperatören ibland upptäcker en person som är så berusad att denne inte kan ta hand om sig själv eller uppträder aggressivt. Operatören har då sett till att personen omhändertagits enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB). Det finns dokumenterat i protokollen fyra gånger under den första perioden och 16 gånger under den andra.

Slutligen framgår det av protokollen att operatörerna uppmärksammar personer som är eller kan vara misstänkt för vålds-, narkotika- eller tillgreppsbrott. Ibland rör det sig om en person som uppträder på ett märkligt sätt, och operatören ber därför poliser på plats att kontrollera denne. Ibland bevittnar operatören ett brott – framför allt rör det sig om fickstölder – och kan ge signalement till poliser i yttre tjänst som kan konfrontera personen. Under den tid Brå studerade fanns 13 noteringar om upptäckt av misstänkta personer.

De siffror som anges ovan bör ses som minimiskattningar av vad som framkom och uppmärksammades av operatörerna. Detta eftersom det saknas protokoll från en del helger. När man läser protokollen ser man också att kvaliteten på dokumentationen varierar från helg till helg. Olika operatörer tyckts ha varit olika motiverade och kompetenta när det gäller att dokumentera allt som hände under passen.

Brå har, som angetts ovan, inte gjort någon genomgång av protokollen efter februari 2014. Det finns dock uppgifter om tillfällen där brott förebyggts eller avbrutits i polisens ansökan till länsstyrelsen om förlängt kameratillstånd. De uppgifterna tyder på att operatörerna upptäckt minst lika många ”riskhändelser” under de första månaderna 2015, som tidigare under projektet. I ansökan anges att det förekommit 34 redovisade tillfällen där brott förebyggts eller avbrutits under de första 4 månaderna 2015.

Sammantaget tyder dock Brås genomgång av protokollen att operatörerna i stort sett varje helg såg saker på skärmen, som var av betydelse för poliserna som arbetade på platserna. Det gällde sådant som begynnande bråk, personer som behövde omhändertas enligt LOB eller misstänkta personer. Hur stark brottsförebyggande effekt detta kan ha haft är dock svårt att säga. Detta eftersom man inte vet hur situationerna hade utvecklats om inte operatörerna hade reagerat. En del av situationerna kanske hade eskalerat till våldsbrott eller andra brott, medan andra kanske kort därefter ändå upptäckts av polis på plats eller hade bedarrat utan inblandning av poliserna.

Problem med personalbyte och teknik

Det är främst två saker som framkommit som problem när det gäller operatörernas arbete med kamerorna. Det ena är att det varit alltför många olika personer som bytt av varandra som kameraoperatör, det andra är tekniska brister.

För hög personalrotation

I båda delrapporterna har Brå uppmärksammat att det är många olika personer som arbetat med kameraövervakningen. Under båda mätperioderna arbetade ett 20-tal olika personer med uppgiften, och hälften av personerna hade bytts ut från den första perioden till den andra.

I de arbetspassuppföljningar från poliser i yttre tjänst som Brå tagit del av finns flera kommentarer om att kameraarbetet fungerar bäst när operatören är mer erfaren. Dessutom ökar möjligheten att utveckla ett gott samarbete med cityhelsoperatören om personalrotationen inte är för stor. Flera av operatörerna förklarar också att de känner sig ringrostiga om de inte har arbetat med kamerorna under en tid och att det då kan ta ett tag innan de kommer igång.

En vanlig kommentar är att kamerornas funktion till stor del styrs av personen som arbetar som kameraoperatör. Många upplever att personer med erfarenhet av att arbeta med kamerorna är mer framgångsrika i att upptäcka händelser och rikta patruller dit. Av den anledningen efterfrågas mer kontinuitet i bemanningen.

Enligt uppgifter från polisen gjorde man ett försök att minska personalrotationen genom att använda sig av civilanställda som kameraoperatörer. Det försöket lyckades dock inte lösa problemet, och det är polisens uppfattning att problemet med hög personalrotation har gällt under hela projektets gång.

En del tekniska problem

Det har funnits en del tekniska problem med kamerorna under projektet. Det har främst gällt att kamerorna ibland slocknar eller enbart ger svartvita bilder och att kamerorna inte var optimalt placerade. Under det första året förekom också en del inkörningsproblem med operatörernas kompetens, till exempel när det gällde att spara bilder och spola tillbaka.

Under det andra året hade operatörerna lärt sig att hantera kamerorna bättre, och de tyckte oftast att kamerorna fungerade bra. Det var också mindre vanligt att operatörerna hade synpunkter på att kamerorna var placerade på ett dåligt sätt, till exempel att träd eller stolpar skymmer en krogentré.

Däremot kvarstod problemen med att kamerorna ibland slocknade eller enbart gav svartvita bilder.

Enligt polisen har man inte kunnat minska de tekniska problemen efter Brås senaste rapport. Situationen beskrivs i det avseendet som oförändrad.

Polisen positiv till kameraövervakningen

De poliser i yttre tjänst som Brå intervjuade efter projektets andra år ansåg att kamerorna var ett bra komplement till deras arbete. Några beskrev det som ett extra öga eller en civil patrull som kan upptäcka saker som poliser på plats har svårt att se. En annan sade att kamerorna hjälper dem att få överblick, vilket annars kan vara svårt. De upplevde att arbetet med kamerorna hade blivit alltmer etablerat och välkänt av de poliser som arbetar på Medborgarplatsen och Stureplan. Kameraoperatörerna upplevdes också gradvis ha blivit mer aktiva.

Upplevelser av de övervakade platserna

Ett av målen med kameraövervakningen på Stureplan och Medborgarplatsen är att öka tryggheten bland dem som vistas där. För att studera om och i så fall hur kameraövervakningen har påverkat upplevelsen har Brå gjort två mätningar, en efter att projektet pågått under ett år och en efter två år. De personer som tillfrågades kan delas in i fyra olika grupper: boende, besökare, personer som arbetar på krog och personer med övriga arbetsgivare. Svar från dessa grupper inhämtades genom enkäter till boende och personer som arbetar vid platserna och genom intervjuer med besökande.

Inga större förändringar av hur platserna upplevs

Medborgarplatsen och Stureplan liknar varandra i det avseendet att det är områden med många restauranger, nattklubbar och barer. Medborgarplatsen är dock inte ett lika renodlat nöjesområde som Stureplan. Det ligger fler bostäder i närheten, och krogarna har kortare öppettider. En annan skillnad är att de sociala problemen är mer framträdande på Medborgarplatsen.

Trots skillnaderna mellan platserna tycks kameraövervakningen på det stora hela inte haft någon större inverkan på upplevelsorna hos de personer som vistas på vare sig Medborgarplatsen eller Stureplan. Totalt sett gav de svarande ungefär samma bild av problemens omfattning vid båda mättillfällena. Personer som vistades där var lika oroliga för att utsättas för våld, och otryggheten låg kvar på samma nivå. Det som också framkom även vid det andra mättillfället, var att en ganska stor del av de besökande fortfarande inte kände till att platserna kameraövervakades. Detta trots att platserna då hade varit kameraövervakade i två år.

För en mer detaljerad redovisning av resultaten se bilaga 2.

Brottsutvecklingen på de övervakade platserna

I polisens ansökan om kameraövervakning till länsstyrelsen beskrev de Stureplan och Medborgarplatsen som två av de mest våldsdrabbade platserna i staden och att polisen trots andra vidtagna åtgärder inte lyckats komma åt problemen. Ett av de syften som angavs i ansökan var att polisen med hjälp av kameraövervakningen skulle kunna förebygga och förhindra brott. Brå har följt brottsstatistiken under hela projektet för att se om detta syfte har kunnat uppfyllas. I de två tidigare delrapporterna kunde vi inte utläsa något som tydde på att kameraövervakningen haft effekt på brottsligheten på de två platserna. Den slutsatsen kvarstår efter ytterligare ett års uppföljning.

Uppgifter från Hobit om brott i Stockholms City

Brå har hämtat in uppgifter om den anmälda våldsbrottsligheten i City Polismästardistrikt i Stockholm (hädanefter kallat Stockholm City) från polisens geografiska system för brottsanmälningar, Hobit. Vi har hämtat samtliga anmälningar som registrerades mellan 1 mars 2009 och 31 mars 2015 rörande de sex vanligast förekommande brotten mot person. Dessa är misshandel, våld/hot mot tjänsteman, olaga hot, personrån, sexualbrott och brott som rör grövre våld.

För att kunna jämföra brottsutvecklingen på Stureplan och Medborgarplatsen med brottsutvecklingen på andra platser har fem områden som har likheter med Stureplan och Medborgarplatsen identifierats. Den gemensamma nämnaren för dessa områden är att relativt många våldsbrott anmäls där under kvällar och nätter, samt att det finns ett relativt stort antal kvällsöppna barer och restauranger. De är dock långt ifrån lika brottsbelastade: om alla anmälda brott i dessa fem områden läggs ihop är det nästan lika många som på Stureplan. Områdena i fråga är Kornhamnstorg, Skanstull, Fridhemsplan, Mariatorget och Sveavägen/Rådmansgatan.

I jämförelserna nedan som benämns före och efter kameraövervakningen avses med ”efter” perioden juli 2012–mars 2015 och ”före” perioden juli 2009–mars 2012.

Hur stor är brottsvolymen på de två platserna?

Även om de kameraövervakade platserna tillhör de mest våldsdrabbade platserna i Stockholm är antalet anmälda fall av misshandel ändå inte så väldigt stort. Under projekttiden har det rört sig om runt 20 fall i månaden vid såväl Medborgarplatsen som Stureplan. Ett annat vanligt förekommande brott i de övervakade områdena är våld mot tjänsteman, vilket oftast handlar om våld

mot krogarnas ordningsvakter. Det sker i genomsnitt ett tiotal sådana brott per månad och plats. Övriga typer av brott som kan påverkas av kamerorna, som olaga hot, rån och sexualbrott svarar tillsammans för ungefär hälften så många anmälningar. Under en helgkväll anmäls det i genomsnitt totalt tre brott per plats. Det betyder att det vanligen sker åtminstone ett fall av misshandel, medan de andra typerna av brott inte sker varje helgkväll.

Tabell 2. Genomsnittligt antal anmälda brott per månad i de undersökta brottskategorierna vid Medborgarplatsen och Stureplan mellan juli 2012 och mars 2015.

	Medborgarplatsen	Stureplan
Misshandel	20	23
Våld/hot mot tjänsteman	11	14
Olaga hot	6	4
Personrån	3	3
Sexualbrott	1	1
Grövre våld	1	1
Totalt	42	46

Ovanstående är av betydelse när man ska följa upp effekterna av kameraövervakningen. Den begränsade volymen brott på platserna innebär att de flesta som besöker Medborgarplatsen och Stureplan troligen inte själva någonsin har utsatts för eller sett något våldsbrott begås där, vare sig före eller efter det att kamerorna införts. Det påverkar hur stora förändringar i upplevd trygghet som är rimliga att förvänta sig från dem som vistas på platserna efter att kamerorna infördes. Att antalet anmälda brott är ganska begränsat påverkar också hur förfinade analyser av brottsutvecklingen som kan göras.

De anmälda brotten har minskat ...

Brå har i två tidigare rapporter redovisat utvecklingen av ett urval anmälda brott mot person vid Medborgarplatsen och Stureplan (se Brå 2013:13, Brå 2014:12). Den första uppföljningen gällde de åtta första månaderna med kameraövervakning och den andra de 19 första månaderna. Till denna, den tredje och slutliga redovisningen av Brås uppdrag har utvecklingen av anmälda brott kunnat följas ytterligare ett drygt år. Det innebär att vi följt brottsutvecklingen under totalt 32 månader med kameraövervakning.

Under tider när kamerorna har varit i gång har antalet anmälningar gällande den studerade brottsligheten gått ned, såväl vid Medborgarplatsen som vid Stureplan. Nedgången har dock varit något större vid Medborgarplatsen än vid Stureplan. *Under tiderna när kamerorna varit bemannade* har de anmälda brotten vid Medborgarplatsen minskat med omkring 26 procent och vid Stureplan med omkring 15 procent. Dessa minskningar motsvarar

i genomsnitt sex brott per månad vid Medborgarplatsen och fem brott per månad vid Stureplan.

Under tiderna när *kamerorna varit på, men inte bemannade* har minskningen vid Medborgarplatsen varit nästan lika stor som under de tider då kamerorna varit bemannade. Vid Stureplan var det i stort sett ett oförändrat antal under dessa tider. Under tider då *kamerorna inte varit i gång* har de anmälda brotten tydligt ökat vid Medborgarplatsen och i stort sett varit oförändrat vid Stureplan.

Tabell 3. Antal anmälda brott före och efter kameraövervakningen i de kameraövervakade områdena och jämförelseområdena, samt förändring i procent mellan de två perioderna.

	Antal anmälda brott före ¹	Antal anmälda brott efter ²	Förändring i procent
Medborgarplatsen			
- Kameratid med bemanning	757	562	-26
- Kameratid utan bemanning	520	420	-19
- Ej kameratid	309	376	+22
Stureplan			
- Kameratid med bemanning	1018	861	-15
- Kameratid utan bemanning	526	516	-2
- Ej kameratid	105	103	-2

¹ Avser tidsperioden juli 2009 – mars 2012

² Avser tidsperioden juli 2012 – mars 2015

... men brotten har också minskat på andra platser

Så långt kan det alltså te sig som att kameraövervakningen av Stureplan och Medborgarplatsen lett till en minskning av brottsligheten. Men precis som Brå redovisade i den förra rapporten träder vissa frågetecknen in när jämförelser görs med de utvalda kontrollområdena där det inte bedrivits någon kameraövervakning.

Det visar sig nämligen att den anmälda brottsligheten minskat på liknande sätt i dessa områden. Totalt har brottsligheten till och med minskat i något större utsträckning i kontrollområdena. Under bemannad kameratid, alltså kvällar och nätter fredag–lördag, minskade antalet anmälda brott i dessa områden med 28 procent. Det är alltså en två procentenheter större minskning än vid Medborgarplatsen och 13 procentenheter större minskning än vid Stureplan.

När man redovisar utvecklingen uppdelat på de enskilda brotstyperna under bemannad kameratid varierar resultaten kraftigt mellan de olika brotten. Det hänger delvis samman med att antalet anmälda brott blir mycket mindre om man delar upp dem på brottstyp och att då ganska små förändringar i reella tal kan innebära stora procentuella förändringar.

Tabell 4. Antal anmälda brott före och efter kameraövervakningen i jämförelseområdena, samt förändring i procent. Även förändring vid Medborgarplatsen och Stureplan i förhållande till jämförelseområdena uttryckt i procent.

	Antal anmälda brott i jämförelseområdet före ¹	Antal anmälda brott i jämförelseområdet efter ²	Förändring i antalet anmälda brott i jämförelseområden	Förändring vid Medborgarplatsen när förändringen i jämförelseområdena räknas bort	Förändring vid Stureplan när förändringen i jämförelseområdena räknas bort
Kameratid med bemanning	1 122	804	-28	+3	+13
Kameratid utan bemanning	769	567	-26	+7	+24
Ej kameratid	642	648	+1	+21	-3

¹ Avser tidsperioden juli 2009 – mars 2012

² Avser tidsperioden juli 2012 – mars 2015

Samtidigt är det övergripande mönstret detsamma – nämligen att minskningen i anmälda brott varit minst lika stor i kontrollområdena som på Stureplan och Medborgarplatsen. Det är endast när det gäller sexualbrott som det skett en minskning i de kameraövervakade områdena som är tydligt större än i kontrollområdena.

Tabell 5. Förändring i procent gällande antal anmälda brott före¹ och efter² kameraövervakningen i de kameraövervakade områdena, jämförelseområdena, samt i staden totalt sett. Siffrorna gäller kameratid med bemanning (fredag–lördag kl. 21:00–05:59).

	Medborgarplatsen	Stureplan	Jämförelseområden	Totalt
Misshandel	-21 %	+3 %	-28 %	-13 %
Våld/hot mot tjänsteman	-36 %	-34 %	-39 %	-27 %
Olaga hot	+7 %	-18 %	-14 %	-17 %
Personrån	-14 %	+12 %	+1 %	+14 %
Sexualbrott	-62 %	-58 %	-18 %	-7 %
Grövre våld	-53 %	-30 %	-37 %	-33 %
Totalt	-26 %	-15 %	-28 %	-17 %

¹ Avser tidsperioden juli 2009 – mars 2012

² Avser tidsperioden juli 2012 – mars 2015

Användning av kamerorna vid utredning och lagföring

När kameror monteras på en plats finns ofta en förhoppning om att bilder och film från dessa ska kunna användas i brottsutred-

ningar. I polisens ansökan om tillstånd att kameraövervaka Stureplan och Medborgarplatsen tas möjligheten upp att lättare kunna utreda och bevisa brott som ett syfte med kameraövervakningen. För att undersöka om detta syfte har kunnat uppfyllas gick Brå för delrapport 2 igenom samtliga utredningar där material från kamerorna hade inhämtats under perioden januari–september 2013. I de fall ärendena hade gått vidare till tingsrätten tog vi också del av domar. I delrapporten, där materialet redovisades, konstaterade Brå att nyttan med filmmaterial från kamerorna vid Stureplan och Medborgarplatsen var starkt begränsad när det gäller att förbättra förutsättningarna att utreda brott (Brå rapport 2014:12). Brås bedömning var att det fanns potential att öka kamerornas nytta i utredningssyfte genom att utredningspersonalen oftare skulle begära in och använda kameramaterial, samt genom att utveckla de tekniska förutsättningarna så att bildmaterialet skulle hålla en högre kvalitet.

För att få en bild av hur kamerornas nytta i utredningssyfte utvecklats efter Brås rapport, har vi kompletterat med en motsvarande genomgång för perioden januari–september 2014.

Andelen ärenden där kamerabilder begärdes in ökade något under 2014

Som framkommit tidigare i rapporten har antalet anmälda brott sammantaget för Stureplan och Medborgarplatsen minskat något mellan 2013 och 2014. Under den period som studien av utredningsmaterial täcker gjordes under år 2014 totalt 560 anmälningar rörande något brott i de aktuella brottskategorierna på de kameraövervakade platserna under de tidsperioder som kamerorna är aktiva. Det var en minskning med knappt 11 procent jämfört med året innan. Antalet ärenden där film har begärts in i en utredning är dock i stort sett detsamma, 110 stycken. Eftersom antalet anmälda brott har minskat innebär det att andelen ärenden där film begärts in har ökat något, från 17 till 20 procent.

De beställda bilderna är oftast inte användbara

En central fråga är om filmerna har varit användbara i utredningen. Vad betyder det att en film varit ”användbar”? Vi har definierat begreppet som att syftet med att beställa in filmen har uppnåtts. I huvudsak handlar det om två saker. Det ena är att man vill ha den anmälda brotts handlingen på film och den andra är att man vill kunna identifiera gärningspersonen. Filmen har kategoriserats som användbar om brotts handlingen syns på filmen när beställningen har det syftet, och om det varit möjligt att identifiera gärningspersonen när det varit syftet med beställningen.

Liksom under 2013 är det en ganska stor del av de beställda filmerna som sedan aldrig nämns i utredningen. Det kan bero aningen på att filmerna inte fanns att skicka eller att de av olika skäl aldrig kom till användning. Det gäller för närmare en tredjedel av de begärda filmerna båda åren. Där det framgår av utredningen att filmer studerats, är det en ganska liten andel där man kan säga att filmen faktiskt varit användbar. Det gäller för en tredjedel av filmerna 2013 och en dryg fjärdedel 2014. Totalt var det inte fler än 12 respektive 9 av de utredningar som ledde till åtal, där filmer från platserna kommit till användning.

Tabell 6. Användningen av kameramaterial i utredningsarbete under perioderna januari–september 2013 och januari–september 2014.

	Januari – september 2013	Januari – september 2014
Antal anmälda brott	628	560
Antal ärenden där film begärts in (andel av ovanstående)	108 (17 %)	110 (20 %)
Antal ärenden där det framgår att film granskats	72 (67 %)	78 (71 %)
Antal ärenden där kameramaterialet varit användbart	23 (32 %)	22 (28 %)
Antal ärenden där åtal har väckts	12 (57 %)	9 (41 %)
Antal ärenden där kameramaterial haft betydelse för den rättsliga uppleringen	3 (23 %)	5 (56 %)

Nästa fråga är vilken betydelse filmerna hade i de ärenden där åtal väcktes. Brås genomgång av domarna i dessa 21 fall visar att videomaterialet i 8 fall var av särskild vikt för den rättsliga uppleringen. I sju av fallen var videomaterialet en central del för en fällande dom, och i ett av fallen ogillades åtalet till följd av att rätten ansåg att filmen visade att den åtalade agerade i nödvärn. Kameramaterialet har haft en särskild betydelse i fler ärenden under genomgången 2014, men antalet ärenden är för litet för att man ska kunna utesluta att skillnaden beror på slumpen.

Få misstänkta identifieras genom filmerna

Av utredningarna från de två studerade perioderna framgår att beställaren ofta vill använda filmen både för att få brottet på bild och kunna identifiera gärningspersonen. I de fallen har brottet skett i kamerornas upptagningsområde, och det är inte känt vem som gjort sig skyldig till brottet. 77 av 183 beställningar hade detta dubbla syfte, och i drygt 22 procent av fallen i denna kategori har kameramaterialet varit användbart. Det har alltså varit möjligt att antingen se brotts handlingen på filmen eller att identifiera gärningspersonen.

När det gäller händelser där man endast har velat identifiera en gärningsperson handlar det om brott som skett utanför kameraområdet, men där man av en eller annan anledning har skäl att tro att gärningspersonen kan finnas med på film. Det kan till exempel röra sig om att brottsoffret och gärningspersonen träffats i området eller att gärningspersonen försvann i riktning mot kameraområdet efter brottet. Sådana beställningar är mindre vanliga; de förekommer i 28 fall under de studerade perioderna. Det är också mer sällan som de beställda filmerna verkligen innehåller bilder som underlättar identifieringen av gärningspersonen. Endast i 7 procent av fallen har kameramaterialet gett den önskade informationen.

I den sista kategorin, där man endast eftersöker film på själva händelsen, är situationen sådan att den misstänkta gärningspersonen initialt kunnat identifieras av polisen, men filmen kan förstärka bevisläget. 78 beställningar med enbart det syftet har gjorts. Dessa beställningar har i störst utsträckning gett den information som önskats i utredningen – i en tredjedel av de beställda filmerna finns brottet dokumenterat i bild.

Tabell 7. Antal och andel ärenden där kameramaterial har varit användbart utifrån syftet med inhämtningen av materialet. Gäller perioderna januari–september 2013 och januari–september 2014. Avser samtliga ärenden där syftet med att beställa in film framgår av förundersökningsmaterialet (n = 183).

	Endast för identifiering av gärningsperson	Både identifiering av gärningsperson och för att få brottet på film	Endast för att få brottet på film
Antal ärenden	28	77	78
Antal ärenden där kameramaterialet varit användbart	2	17	26
Andel ärenden där kameramaterialet varit användbart	7 %	22 %	33 %

Kvalitetsproblemen kvarstår

I både den nya och den gamla genomgången av ärenden är det omkring 14–15 procent av de granskade filmerna som beskrivs ha kvalitetsproblem som i olika grad påverkar om filmen är användningsbar eller inte. Det är inte alltid som granskaren av filmen uppger var kvalitetsproblemet ligger, men det framstår som att det är ungefär samma orsaker under bägge perioderna:

- För mörka bilder
- För långa avstånd
- Täckande träd
- Ljussken/motljus från krogar.

Diskussion

Polisen i Stockholm satte upp kamerorna vid Stureplan och Medborgarplatsen med förhoppningen att de skulle bidra till minskad brottslighet, ökade möjligheter att utreda brott och ökad trygghet för de personer som besöker platserna. Efter att ha utvärderat kameraverksamheten är Brås samlade bedömning att polisens förhoppningar inte har besannats. Brottsligheten har visserligen minskat på de aktuella platserna under de tider som kameraövervakningen är aktiv. Det verkar dock snarare bero på att kameraverksamheten sammanfallit med en tidsperiod när den typen av brott mot person som ofta sker vid dessa platser har minskat i staden i allmänhet. En sådan minskning syns också på nationell nivå. Exempelvis har det anmälda utomhusvåldet mellan obekanta minskat med 20 procent om man jämför åren 2013–2014 med åren 2010–2011.

Inte heller när det gäller kamerornas nytta för utredningsverksamheten har förhoppningarna besannats. Under de två perioder som Brå undersökt, totalt 18 månader, utgjorde kameramaterial central bevisning i endast 8 domar. Detta under en period då nära 1 200 brott av det studerade slaget anmäldes i områdena. I flera av dessa åtta fall fanns även annan bevisning att tillgå som hade kunnat leda till uppkläring. Därutöver rörde ett par av domarna annan brottslighet än sådan som riktas mot person, exempelvis trafikbrott. Slutsatsen blir därför att kamerorna endast marginellt bidragit till en förbättrad personuppkläring av de personbrott som avsågs.

I ansökan om tillstånd för kameraövervakningen angav polisen att förebyggandet och förhindrandet av brott samt förbättrade utredningar skulle leda till ökad trygghet för de personer som vistas på Stureplan och Medborgarplatsen. Eftersom brottsligheten inte har minskat till följd av kamerorna och uppkläringen av brotten inte har ökat går det inte att hävda att tryggheten ökat på det sätt som det var tänkt. Brås undersökning bland besökarna visar också att den upplevda tryggheten vid platserna inte har påverkats av kamerorna i någon större utsträckning. Detta trots att allmänheten överlag har en positiv inställning till kamerorna och en tro på att

kameraövervakning leder till ökad trygghet – och att de anmälda brotten på platserna faktiskt minskat, även om det inte beror på kamerorna.

En möjlig förklaring till att tryggheten inte ökat kan vara att besökarna möjligen påverkas mest av hur allmänt stökig platsen känns. Det kanske är viktigare för tryggheten än om det finns kameraövervakning eller om antalet fall av misshandel minskat. Att antalet anmälda fall av misshandel inte har så stor påverkan på tryggheten är rimligt med hänsyn till att antalet våldshändelser på platserna, i motsats till antalet stökiga händelser, är så pass få att de flesta besökare inte torde ha kommit i direkt kontakt med dem.

Diskrepansen mellan antalet misshandelsfall och antalet stökiga situationer med risk för våld illustreras med följande fiktiva exempel: I genomsnitt anmäls ett fall av misshandel per helgkväll vid Medborgarplatsen. Om vi utgår från att vart tredje fall av misshandel anmäls till polisen⁹ sker det tre fall av misshandel vid Medborgarplatsen under en helgkväll. Hur många ”risksituationer” som inträffar finns det inga uppgifter om, men det torde vara betydligt vanligare att en risksituation får en fredlig utgång än att den resulterar i en misshandel. För exemplet skull tänker vi oss att det sker tio risksituationer vid Medborgarplatsen under en helgkväll. Om polisen lyckas identifiera och ingripa vid en sådan risksituation per helgkväll så betyder det att polisen gör ungefär 100 förebyggande ingripanden mot risksituationer på ett år. Av dessa skulle uppskattningsvis 30 ha lett till en våldshändelse, varav 10 till ett anmält fall av misshandel.

Exemplet illustrerar en möjlig förklaring till diskrepansen mellan polisens uppfattning om kamerorna som effektiva och den uteblivna effekten. Det är möjligt att polisen baserar sin uppfattning på de förebyggande ingripandena, men att dessa oftast sker vid händelser som inte skulle utvecklats till våld. I exemplet ovan skulle sju av tio händelser inte utvecklats till brott och nio av tio inte anmälas till polisen.

I skenet av det kan det finnas skäl att fundera över i vilken grad polisens strategi att tidigt ingripa och avbryta ”risksituationer” (stökiga situationer som kan utvecklas till våldshändelser) verkligen kan påverka tryggheten. Såvitt Brå kan bedöma torde strategin inte bidra till att minska antalet sådana situationer, utan endast till att avbryta dem innan de eskalerar. Det innebär att strategin inte leder till ökad trygghet, om tryggheten påverkas av hur många risksituationer som förekommer

Med ovanstående sagt är det också viktigt att framhålla att polisen trots detta har en väldigt positiv inställning till kamerorna. Det är intressant att fundera på hur det kommer sig mot bakgrunden att nyttan med kamerorna när det gäller att förebygga och utreda

⁹ Det motsvarar den anmälningsbenägenhet som gäller för våldsbrott enligt Brå:s nationella trygghetsundersökning (NTU).

brott framstår som, i det första fallet mycket tveksam och i det andra som mycket marginell.

När det gäller nyttan av kameramaterial som utredningsunderlag är en möjlig tolkning att polisen till stor del lägger sin värdering kring att kameramaterialet blir en möjlig utredningstråd att följa upp. Att beställa in och granska sådant material är en mycket konkret utredningsåtgärd som i allra bästa fall enkelt kan leda till ett uppklat ärende. De gånger man har turen att ett brott blir fångat på film och att det tydligt framgår vem som gör vad, blir det också väldigt resurseffektiva och starka utredningar. Problemet är bara att det är sällan man har den turen.

Tidigare forskning visar att kamerors avskräckande funktion på våldsbrottslighet är begränsad. Det som var nytt med polisens kameraverksamhet vid Stureplan och Medborgarplatsen var den aktiva övervakningen, det vill säga att en kameraoperatör under bestämda tidpunkter, när brotten mot person är som vanligast förekommande, övervakat vad som sker på platserna med syftet att identifiera risksituationer. Brås utvärdering tyder på att polisen med rådande arbetssätt och aktuella kameror inte lyckats få effekt på brotten mot person vid de aktuella platserna. Det är möjligt att det skulle förändras med exempelvis effektivare arbetssätt, fler kameraoperatörer eller bättre kameror. Frågan är bara hur stora resurser detta skulle ta i anspråk och om det är klokt att satsa dessa resurser på ett osäkert utfall. Den forskning som finns rörande våld i sådana miljöer som vid Stureplan och Medborgarplatsen rekommenderar främst brottsförebyggande arbete inriktat på att minska överkonsumtion av alkohol. Det bör därför övervägas om inte resurserna ska läggas på annat än kameror för att minska brotten mot person vid platser som Stureplan och Medborgarplatsen.

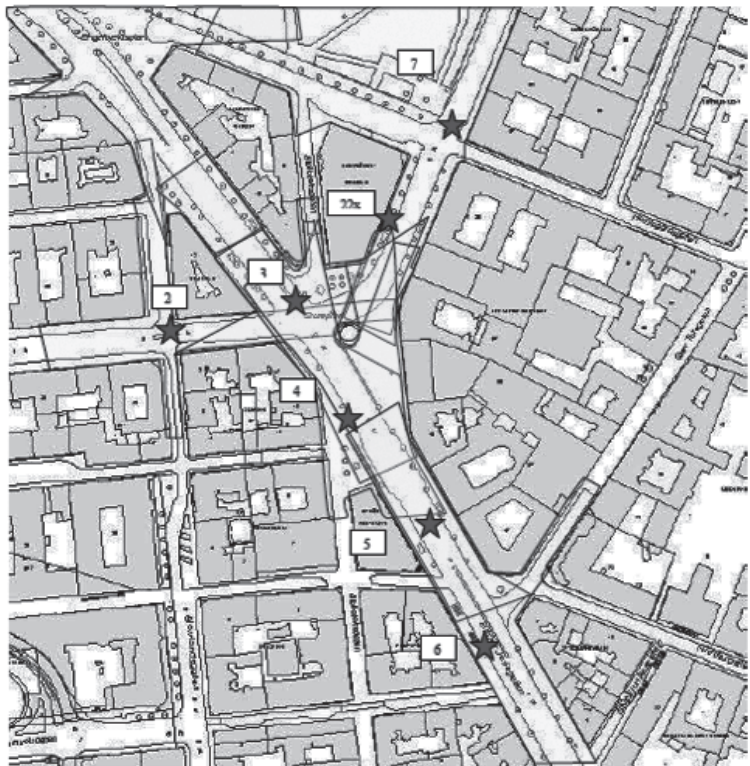
Referenser

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013). *Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen*. Delrapport 1 – implementering och utgångsläge. Rapport 2013:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014). *Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen*. Delrapport 2. Rapport 2014:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Scott, M.S. & Dedel, K. (2005). *Assaults in and Around Bars*, 2nd edition. Problem Oriented Guides for Police No. 1. U.S. Department of Justice.

Bilaga 1.

Kamerornas placering

STUREPLAN – ÖVERSIKTSKARTA- TÄCKNINGSMRÅDE

Gatu&Fastighetskontoret 2006-02-13 Skala = 1:2042

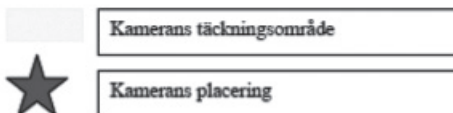
- ★ Kamerans placering
- Kamerans täckningsområde

MEDBORGARPLATSEN – ÖVERSIKTSKARTA-TÄCKNINGOMRÅDE

Gatu & Fastighetskontoret 2006-02-13 Skala 1:1500

Bilaga 2.

Resultat av enkäter och intervjuer
med personer som vistas på Stureplan

Resultat i mätningen inför delrapport 1. Redovisning i procent

	Stureplan (X)				Medborgarplatsen (X)			
	Bor	Arbetar	krog	Besöker	Bor	Arbetar	krog	Besöker
N	533	29	89	257	657	29	54	263
BAKGRUND								
Kön	46,3	75,9	73	58,9	47,3	96,6	84,9	58,2
Man	53,7	24,1	27	41,1	52,7	3,4	15,1	41,8
Kvinnor								
Ålder	1,3	6,9	2,2	11,4	3,2	7,4	3,7	18,5
Under 20	15,2	44,8	53,9	55,3	11,9	48,1	48,1	45,2
20-30	18,2	37,9	38,2	24,7	25,9	33,3	29,6	27
31-45	19,3	10,3	3,4	7,8	24,4	11,1	11,1	7,7
46-60	46,0		2,2	0,8	34,7		7,4	1,6
över 60								
medelvärde	54,4		30		50,7		31,4	
median	58		29		51		29,5	
Arbetsplats		58,6				64,3		
Taxi		17,2				35,7		
Jourbutik/gatukök etc		24,1						
Annat								
Vad arbetar du med?			4,5				15,4	
Krogägare/restaurangchef			43,8				44,2	
Barpersonal/servering			33,7				28,8	
Ordningsvakt/dörrvakt			10,1					
Entrevård			7,9				11,5	
Annat								
Bor du ensam eller tillsammans med någon?	38,8				26			
Bor tillsammans med någon?	61,2				74			
Hade ip sällskap eller var ensam?				67,8				71,8
Sällskap				32,1				27,6
Ensam								

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar	Besöker	Bor	Arbetar	Besöker
Hur länge har du arbetat i området? Kortare än 2 år 2-9 år 10 år eller mer medelvärde median	51,7	29,2		58,6	27,8	
	34,5	47,2		27,6	50	
Hur länge har du bott i området? Mindre än 3 år 3-9 år 10-20 år Mer än 20 år medelvärde median	13,8	23,6		13,8	22,2	
	3,3	5,9		3,9	6,1	
Hur ofta brukar du vara på X nattetid? (Till personer som arbetar på krog: Hur ofta brukar du arbeta på X?)	1,5	5		1,5	5	
	20,4			20,1		
Hur ofta brukar du vara på X nattetid? Mindre än 1 gång/månad 1 eller några gånger/månad 1 eller ett par gånger/vecka Nästan varje natt	22,1			29,2		
	28,2			25,1		
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X?	29,3			25,6		
	15,6			13,6		
Hur ofta brukar du vara på X nattetid? Mindre än 1 gång/månad 1 eller några gånger/månad 1 eller ett par gånger/vecka Nästan varje natt	11			10		
	34,5	1,1	21,6	15,8	5,8	12,2
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X?	20,1	3,4	19,6	14,9	3,4	1,9
	29,6	13,8	24,7	31,2	10,3	1,9
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X?	14,6	41,4	25,9	33,6	55,2	57,7
	1,1	44,8	8,2	4,3	31	32,7
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X?	24,2		71,9	9,8		50,4
	74,2		10,2	88,5		19,5
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X?	1,6		18	1,7		30,2

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar krog	Besöker	Bor	Arbetar krog	Besöker
TRYGGHET						
Om du går ut ensam en kväll i området där du bor, hur känner du dig då? Går aldrig ut ens. sena kvällar Mycket trygg Ganska trygg Ganska otrugg Mycket otrugg Vet ej	11,4 18,3 54,9 12,2 3 0,2			10,7 13,9 57,8 15 2,3 0,3		
<i>Bas: Går aldrig ut ensam</i> Vilket av följande är skälet till att du aldrig går ut ensam sent på kvällen? Ingen anledning/möjlighet Otrygg Annat skäl Vet ej	64 64,1 32,8 3,1			70 60 31,4 5,7 2,8		
Är du orolig för att utsättas för våld när du är på X nattetid? Är inte på X nattetid Ja, ofta Ja, ibland Nej, är inte orolig Vet ej	29,9 4,5 20,4 42,3 2,8	3,4 3,4 41,4 55,2	1,6 3,4 30,7 64,8 1,1	19,4 4 29,4 45,2 2	10,3 44,8 44,8	2,7 14,2 83,1 5,6
Är du orolig för att nära anhöriga ska utsättas för våld när de är på X nattetid? Har ej anh. som vistas på X natt Ja, i stor utsträckning Ja, i viss utsträckning Nej, inte alls Vet ej	21,3 11,1 42,6 21,5 3,4			16,8 12,1 42,8 25,2 3,1		

	Stureplan (X)				Medborgarplatsen (X)				
	Bor	Arbetar		Besöker	Bor	Arbetar		Besöker	
		Arbetar	krog			Arbetar	krog		
Är du orolig över brottsligheten i samhället?	33,3	25	24,7		26,9	32,1	9,3		
	60,3	35,7	60		64,4	35,7	59,3		
	5,3	39,3	12,9		6,4	32,1	27,8		
	1,1		2,4		2,3		3,7		
Upplever du att det är problem med våld och bråk på X nattetid?	5,2		5,6	3,5	8	13,8	1,9	3	
	16,8	10,3	21,3	9,4	24	20,7	17	16,7	
	29,4	62,1	58,4	23,4	32,8	31	45,3	39,2	
	16,8	27,6	10,1	57,8	14,2	31	24,5	35,7	
Upplever du att det förutom våld är några andra ordningsproblem på X?	31,7		4,5	5,9	21	3,4	11,3	5,3	
	5,8		8		12,7	6,9			
	17,3	6,9	27,6		30,3	13,8	18,5		
	34,3	58,6	44,8		36,8	24,1	40,7		
Händer det att du undviker X för att du tycker att det är en obehaglig plats?	16,8	34,5	13,8		9,3	55,2	29,6		
	25,8		5,7		10,9		11,1		
	6,1			1,2	4,3			1,9	
	16,1			5,5	20,1			9,6	
Har du bevittnat något fysiskt våld på X någon gång de senaste 12 månaderna?	74,2			91,4	73,8			87	
	3,6			2	1,9			1,5	
	13,8	27,6	71,6	25,4	25	51,7	50	31,2	
	82,8	68,9	25	73,8	73	48,3	50	68,1	
KAMERAÖVERVAKNING									
Kände/känner du till att polisen håller på att införa kameraövervakning på X?	4	3,4	1,1	0,8	2				
	52,5	32,1	64,8	23,6	69,8	35,7	60,4	23,2	
	47,6	67,9	35,2	76,4	30,2	64,3	39,6	76,8	

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar	Besöker	Bor	Arbetar	Besöker
Har du något emot att polisen inför kameraövervakning på X?	Ja	10,7	10,7	8,8	7,1	27,8
	Nej	93	85,7	87,9	89,3	72,2
	Vet ej	2,6	3,6	3,3	3,6	
Har du något emot kameraövervakning generellt?	Ja	13,4	18,5	21,3	18,5	25,9
	Nej	82,9	70,4	70,6	74,1	66,7
	Vet ej	3,8	11,1	8,1	7,4	7,4
Tror du att du skulle känna dig tryggare på X om polisen hade kameraövervakning här?	Ja, i stor utsträckning					18,1
	Ja, lite					24,6
	Nej					54,2
	Vet ej					3,1
Tror du att din trygghet kommer påverkas när polisen inför kameraövervakning? Hur?	Mer trygg	62,7	57,1	49,5	60,7	33,3
	Opåverkad	26,2	42,9	34	39,3	50
	Mindre trygg	1,1		2		14,8
	Vet ej	10	8	14,5		1,9

Resultat i mätningen inför delrapport 2. Redovisning i procent.

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar	Besöker	Bor	Arbetar	Besöker
N	468	31	75	694	31	202
BAKGRUND						
Kön	46,8	96,7	83,6	46,1	93,5	54,0
Man	53,2	3,3	16,4	53,9	6,5	46,0
Kvinnor	2,6	3,3	10,5	2,6	3,2	10,9
Ålder	12,7	40,0	55,0	11,6	22,6	43,6
Under 20	18,7	26,7	22,5	22,3	38,7	33,7
20-30	22,5	30,0	8,1	27,9	35,5	6,4
31-45	43,6		3,8	35,6		5,4
46-60	53,7			51,9		
över 60	57			53		
medelvärde						
median						
Arbetsplats	61,3			71,0		
Taxi	35,5			25,8		
Jourbutik/gatukök etc	3,2			3,2		
Annat						
Vad arbetar du med?	8,2			15,8		
Krogägare/restaurangchef	47,9			61,4		
Barpersonal/servering	19,2			3,5		
Ordningvakt/dörrvakt	16,4			3,5		
Entrévärd	8,2			15,8		
Annat						
Bor du ensam eller tillsammans med någon?	39,5			25,4		
Bor tillsammans med någon	60,5			74,6		
Hade ip sällskap eller var ensam?						
Sällskap						73,8
Ensam						25,2
						62,9
						36,1

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar	Besöker	Bor	Arbetar	Besöker
Hur länge har du arbetat i området?	Kortare än 2 år	45,2			35,5	
	2-9 år	38,7			51,6	
Hur länge har du bott i området?	10 år eller mer	16,1			12,9	
	medelvärde	5,0			5,2	
	median	2			3	
	Mindre än 3 år	16,4		19,0		
	3-9 år	27,4		31,6		
	10-20 år	26,0		25,3		
	Mer än 20 år	30,2		24,1		
	medelvärde	16		13,1		
	median	12		9		
	I stort sett aldrig	32,6	6,8	20,0	8,9	13,9
Hur ofta brukar du vara på X nattetid?	Mindre än en gång i månaden	23,0	1,4	16,7	7,1	22,3
	En eller några gånger i månaden	27,5	9,7	30,5	9,7	29,7
(Till personer som arbetar på krog: Hur ofta brukar du arbeta på X?)	En eller ett par gånger i veckan	15,0	16,1	24,8	22,6	25,2
	Nästan varje natt	1,9	71,0	8,1	67,7	8,9
Vilken är den vanligaste anledningen till att du besöker X nattetid?	Besöka nattklubb/restaurang/bar	25,7		70,0	12,6	60,4
	Bor här			4,8		7,9
	Passerar	69,2			77,5	
	Annan	5,1		25,2	9,9	31,7

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar	Besöker	Bor	Arbetar	Besöker
TRYGGHET						
Om du går ut ensam en kväll i området där du bor, hur känner du dig då? Går aldrig ut ens. sena kvällar Mycket trygg Ganska trygg Ganska otrygg Mycket otrygg Vet ej	9,0 20,1 59,3 10,1 1,3 .2			10,5 13,9 55,8 15,2 4,5 .1		
<i>Bas: Går aldrig ut ensam</i> Vilket av följande är skälet till att du aldrig går ut ensam sent på kvällen? Ingen anledning/möjlighet Otrygg Annat skäl Vet ej	42 63,4 31,7 4,9			73 65,8 30,1 2,7 1,4		
Är du orolig för att utsättas för våld när du är på X nattetid? Är inte på X nattetid Ja, ofta Ja, ibland Nej, är inte orolig Vet ej	26,3 2,2 23,5 44,3 3,7	12,9 29,0 58,1	3,8 9,5 86,7	19,5 5,1 26,9 45,8 2,7	12,9 9,7 77,4	2,0 11,4 86,6 3,6
Är du orolig för att nära anhöriga ska utsättas för våld när de är på X nattetid? Har ej anh. som vistas på X natt Ja, i stor utsträckning Ja, i viss utsträckning Nej, inte alls Vet ej	25,5 9,3 38,5 22,9 3,7			16,9 11,8 48,5 19,8 3,0		

	Stureplan (X)				Medborgarplatsen (X)			
	Bor	Arbetar	Arbetar krog	Besöker	Bor	Arbetar	Arbetar krog	Besöker
Är du orolig över brottsligheten i samhället?	31,0	24,1	26,4		26,4	16,1	15,7	
	60,4	41,4	45,8		63,4	45,2	51,0	
	6,7	34,5	25,0		8,8	35,5	31,4	
	1,9		2,8		1,3	3,2	2,0	
Upplever du att det är problem med våld och bråk på X nattetid?	2,2	6,5	5,5	1,4	10,6	6,5		5,0
	17,9	22,6	23,3	8,1	21,7	16,1	21,8	7,4
	32,2	38,7	49,3	30,0	34,0	38,7	49,1	39,1
	15,1	32,3	16,4	56,2	11,9	38,7	21,8	44,6
Upplever du att det förutom våld är några andra ordningsproblem på X?	32,6		5,5	4,3	21,8		7,3	4,0
	3,5	20	6,7		17,2	19,4	5,6	
	17,8	30	29,3		28,3	12,9	22,2	
	38,7	23,3	42,7		37,2	32,3	40,7	
Händer det att du undviker X för att du tycker att det är en obehaglig plats?	12,0	23,3	14,7		8,2	32,3	24,1	
	28,0	3,3	6,7		9,2	3,2	7,4	
	5,4			1,4	7,4			1,5
	16,3			5,3	19,1			5,9
Har du bevittnat något fysiskt våld på X någon gång de senaste 12 månaderna?	75,9			91,4	71,6			91,6
	2,4			1,9	1,9			1,0
	11,0	58,1	64,0	30,0	28,9	41,9	50,9	22,9
	84,9	41,9	28,0	69,5	67,0	58,1	47,3	75,6
KAMERAÖVERVAKNING	4,2		8,0	,5	4,1		1,8	1,5
Känner du till att polisen bedriver kameraövervakning på X nattetid?	55,7	50	65,8	32,2	65,0	48,4	60	25,9
	44,3	50	34,2	67,8	35,0	51,6	40	74,1

	Stureplan (X)			Medborgarplatsen (X)		
	Bor	Arbetar	Besöker	Bor	Arbetar	Besöker
Har du något emot att polisen kameraövervakar X?	Ja	13,8	12,5	4,5	7,8	
	Nej	86,2	84,7	93,1	86,3	
	Vet ej	1,3	2,8	2,5	5,9	
Har du något emot kameraövervakning generellt?	Ja	27,6	13,9	16,9	8	
	Nej	69,0	80,6	76,7	82	
	Vet ej	3,4	5,6	6,4	10	
Känner du dig tryggare på X i och med att polisen har kameraövervakning här?	Ja, i stor utsträckning		21,5			19,3
	Ja, lite		35,9			35,6
	Nej		39,7			44,1
	Vet ej		2,9			1,0
Har din trygghet påverkats av att polisen infört kameraövervakning? Hur?	Mer trygg	36,1	21,6	33,9	16,4	
	Opåverkad	34,6	56,7	39,1	54,5	
	Mindre trygg	,7	6,7	1,6	1,8	
	Vet ej	28,7	24,3	25,4	27,3	

Från juli 2012 och tre år framåt bedrev Polisen ett projekt med kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen. Det är relativt ovanligt i Sverige med kameraövervakning på allmän plats och i detta projekt var också förutsättningarna för övervakningen ovanligt bra. Dels hade man tillgång till modern och bra teknik, dels var övervakningen aktiv. Det innebar att polisen övervakade kameramonitorerna i realtid och samarbetade med kollegor och ordningsvakter som arbetade på de två platserna. Ambitionen var att brottsligheten på platserna skulle minska, att tryggheten skulle öka och att kamerabilder skulle vara till nytta i brottsutredningar.

Brå har utvärderat projektet och sammanfattar resultaten i denna slutrapport. År 2013 och 2014 gav Brå ut del 1 och del 2 av rapporterna Kameraövervakning på Stureplan och Medborgarplatsen.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNERGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN 978-91-87335-55-6 • URN:NBN:SE:BRA-624 • ISSN 1100-6676